

This article is an open access article distributed
under the terms and conditions
of the Creative Commons Attribution
(CC BY-ND 4.0 International) license
<https://creativecommons.org/licenses/by-nd/4.0>

p-ISSN 0551-911X, e-ISSN 2353-8104

Received: 28 May 2026

Accepted: 28 May 2026

Published: 28 September 2026

<https://doi.org/10.21697/pk.2026.69.3.09>

ARKADIUSZ DOMASZK SDB

Uniwersytet Kardynała Stefana Wyszyńskiego w Warszawie

a.domaszk@uksw.edu.pl

<https://orcid.org/0000-0002-7118-3102>

Sprawozdanie z ogólnopolskiej konferencji naukowej pt. „*Kreślić nowe mapy nadziei – znaczenie i aktualność wychowania katolickiego w polskiej rzeczywistości*” (Warszawa, 20 maja 2026 r.)

Wydział Prawa Kanonicznego oraz Instytut Prawa Kanonicznego w dniu 20 maja 2026 r. zorganizowały ogólnopolską konferencję naukową pt. „*Kreślić nowe mapy nadziei – znaczenie i aktualność wychowania katolickiego w polskiej rzeczywistości*”. Inspiracją do tego wydarzenia był List apostolski Leona XIV *Kreślić nowe mapy nadziei* (27.10.2025). Ojciec Święty nawiązał w nim do 60. rocznicy przyjęcia przez Sobór Watykański II Deklaracji *Gravissimum educationis* o znaczeniu i aktualności wychowania w życiu osoby ludzkiej.

Wychowanie jest kluczowe dla każdej osoby, a także bardzo istotne w misji ewangelizacyjnej Kościoła oraz etosu środowiska uniwersyteckiego. Soborowa Deklaracja o wychowaniu nie straciła na znaczeniu. Jednakże należy rozpoznawać współczesne konteksty wychowawcze, które niosą w sobie nowe wyzwania, ale też należy z nadzieją patrzeć w przyszłość. W tym kontekście organizatorzy i uczestnicy konferencji pochylili się nad problematyką wychowania. Zakres ten przekracza granice poszczególnych dyscyplin naukowych. Chociaż organizatorem był Instytut Prawa Kanonicznego UKSW, to do problematyki wychowania należy podejść interdyscyplinarnie, dlatego do

udziału w konferencji zaproszono prelegentów z różnych dyscyplin i ośrodków naukowych.

Otwarcia konferencji dokonali: prorektor ks. dr hab. Marek Stokłosa prof. ucz. oraz dziekan Wydziału Prawa Kanonicznego UKSW ks. dr hab. Dariusz Borek prof. ucz. Następnie w ramach dwóch sesji zostały przedstawione poszczególne referaty. Pierwszą sesję poprowadził ks. prof. dr hab. Zbigniew Janczewski (Wydział Prawa Kanonicznego UKSW).

Na początku dr hab. Aneta Rayzacher-Majewska prof. ucz. (Wydział Teologiczny UKSW) pokazała rolę i działania Konferencji Episkopatu Polski w rodzimym, tj. polskim, kontekście wychowawczym. Wychowanie ma prowadzić do pełni człowieczeństwa oraz do przekazania wartości chrześcijańskich. Kościół w Polsce broni praw rodziców do wychowywania dzieci. Na przestrzeni lat podejmował także szereg inicjatyw programowych, zwłaszcza jako Komisja Wychowania Konferencji Episkopatu Polski, która wypracowywała szereg dokumentów programowych dla nauczania katechetycznego oraz katechezy parafialnej. Chodzi też o promowanie pedagogiki nadziei, by bronić integralnej wizji człowieka, w której edukacja potrzebuje wiary, nadziei i miłości.

Ksiądz dr hab. Jan Krajczyński prof. ucz. (Wydział Prawa Kanonicznego UKSW) zarysował następnie perspektywę nauczania kościelnego w obrębie problematyki wychowania od soborowego Dekretu *Gravissimum educationis* do Listu Leona XIV *Disegnare nuove mappe di speranza*. Prelegent ukazał główne akcenty, jakie kładli kolejni papieże w sprawach wychowania, w tym na godność osoby ludzkiej; konieczne wychowanie w rodzinie powiązane z zasadą wolności religijnej; spotkanie i dialog oraz relacyjność i empatię w przestrzeni wychowawczej.

Kwestie edukacyjne są także zakresem badawczym dla prawa wyznaniowego i relacji państwo–Kościół, co przybliżył dr hab. Paweł Sobczyk prof. ucz. (Wydział Prawa i Administracji Uniwersytetu Opolskiego). Obecny spór społeczny i prawny o obecność religii w szkole to spór o szerszej podstawie – o to, jak rozumieć konstytucyjny model relacji państwo–Kościół, nie tylko w kwestiach

wychowania i edukacji. Problematyczne jest pominięcie drogi uzgodnień pomiędzy stronami, więc dyskusyjny jest sposób, w jaki strona państwowa dokonała naruszenia istniejącego *status quo*. Wyzwaniem nie jest to, by bronić technicznych parametrów dotyczących lekcji religii (jak liczba godzin), ale sama idea wychowania, tak aby respektować prawa rodziców i uczniów oraz przestrzegać zasad pluralizmu i niedyskryminacji. Wobec jednostronnie dokonanej zmiany aksjologicznej, Kościół ma do odegrania ważną rolę. Konferencja Episkopatu Polski powinna korzystać z szerszej gamy narzędzi prawnych, celem obrony podstawowych praw i wartości związanych z wychowaniem.

Wychowanie jest również wyzwaniem dla nauk o rodzinie, zatem dr Katarzyna Stankiewicz (Wydział Studiów nad Rodziną UKSW) wskazała na aktualne zagadnienia w polskim kontekście. Kto jest odpowiedzialny za wychowanie dziecka, w jaki sposób instytucje publiczne mogą wspierać rodziny? Szukając odpowiedzi, Prelegentka przywołała afrykańskie przysłowie, w myśl którego do wychowania dziecka potrzebna jest cała wioska. Podstawowym środowiskiem zawsze jest rodzina, która potrzebuje szerszego wsparcia. Tymczasem współczesna rodzina doświadcza wielu trudności; często oboje rodzice pracują, wzrasta liczba rodzin niepełnych, rozbitych, patchworkowych. Innymi źródłami kryzysu rodziny jest codzienny pośpiech i stres, nieograniczony kontakt z technologią i wynikające z niego „przebudźcowanie”. Dalej prowadzi to do „kryzysu dietności”, niestabilności życia rodzinnego, odejścia od jego tradycyjnych modeli, brak wzorców i kryzys autorytetów. W miejsce wychowania wchodzi zjawisko dziecka jako „projektu wychowawczego”, czasami postrzeganego jako inwestycja albo projekcja własnych niespełnionych ambicji. Wobec tak wielu wyzwań rysuje się konieczność uczenia młodych ludzi adaptacji do zmian i sytuacji niepewności, pomoc w „budowaniu poczucia sensu”, „kształtowaniu tożsamości”, przede wszystkim zaś „wspieranie w rozwoju”, by nie doprowadzić do sytuacji, w której dzieci będzie wychowywać sztuczna inteligencja. Wychowanie jest częścią szerszego systemu społecznego.

Drugą sesję prowadził ks. prof. dr hab. Wiesław Kiwior (Wydział Prawa Kanonicznego UKSW). Na początku wystąpił ks. mgr Zenon

Latawiec SDB, Dyrektor Rady Szkół Katolickich, ukazując współczesną historię szkół katolickich w Polsce, ich specyfikę i charyzmat. Prelegent nakreślił rolę, zadania i publikacje Rady Szkół Katolickich. Nie zabrakło też zarysowania statystyk: liczby szkół, nauczycieli i uczniów. Okazją do rozwoju tej grupy szkół są różne spotkania środowiskowe organizowane dla osób odpowiedzialnych za szkoły i dla nauczycieli. W ten sposób tworzy się specjalne forum wymiany wiedzy, doświadczeń, a także szkoleń dotyczących zmian prawnych.

Wychowanie obejmuje również poziom kształcenia uniwersyteckiego, stąd ks. prof. dr hab. Piotr Krocze (Wydział Prawa Kanonicznego UPJPII) przedstawił wątek misji wychowawczej i ewangelizacyjnej na uniwersytetach katolickich i kościelnych. Na początku zostało nakreślone prawo Kościoła katolickiego do zakładania uniwersytetów kościelnych i katolickich. Następnie Prelegent wskazał na dwa niebezpieczeństwa, które mogą dotknąć społeczności uniwersyteckie. Po pierwsze, przekaz wiedzy oddzielony od wychowania, jakby swoista fetyszyzacja nauki; skupienie uwagi tylko na kształceniu intelektualnym. Po drugie, swoiste moralizatorstwo, tzn. podporządkowanie nauki moralności. W wystąpieniu podkreślono, że nie można oddzielać nauki od wychowania i odwrotnie. Należy bronić wolności badań naukowych, ale równolegle dowartościowywać działania ewangelizacyjne w środowisku uniwersyteckim.

Współczesnym wyzwaniem dla wychowania jest rewolucja cyfrowa i tzw. sztuczna inteligencja, co przybliżył ks. dr hab. Arkadiusz Domaszko prof. ucz. (Wydział Prawa Kanonicznego UKSW), który był też bezpośrednim organizatorem konferencji. W pozytywny sposób należy docenić możliwość dotarcia do olbrzymich zasobów informacyjnych i użyteczność sztucznej inteligencji w przestrzeni edukacyjnej. Jednak dostęp do danych nie może być mylony z inteligencją ludzką. Dla wszystkich środowisk, od rodziny, przez szkoły, aż po środowisko uniwersyteckie, wychowanie jest wyzwaniem. W obecnej rzeczywistości należy pogłębiać świadomość tego, z czym ma się do czynienia, gdy chodzi o narzędzia sztucznej inteligencji. Następnie – każdy z zaangażowanych w wychowanie i edukację powinien śledzić przemiany technologiczne oraz pogłębiać swoją wiedzę: swoistą cyfrową

alfabetyzację. Mając świadomość istnienia cyfrowych zagrożeń, należy ponadto wprowadzać w życie rozwiązania i działania strukturalne na wszystkich poziomach edukacyjnych. Dążąc do mądrego wykorzystania nowych technologii, należy kierować się nie sztuczną, lecz prawdziwą, „ludzką inteligencją”.

W ostatnim wystąpieniu prof. dr hab. Renata Nowakowska-Siuta (Wydział Nauk Pedagogicznych UKSW) pokazała perspektywy, a więc przyszłość wychowania, w kontekście nadziei i pozytywnego ujęcia tego zagadnienia. W świecie permanentnego niepokoju i chaosu, w tym ciągłych reform systemu edukacji, chodzi o ocalenie podstawowych wartości wychowania i będących ich emanacją postaw. Wychowanie mierzy się z nowymi wyzwaniami, takimi jak: duży wpływ grupy rówieśniczej, influencerzy, youtuberzy, idole popkultury. W tej sytuacji istnieje potrzeba odbudowy relacji międzyludzkich, odpowiedzialności wspólnotowej i troski o integralny rozwój człowieka. Aby wychowanie nie było przejmowane przez media, grupy rówieśnicze i nowe technologie, co prowadzi do osłabienia tradycyjnych więzi rodzinnych i wspólnotowych. W obecnej sytuacji jednakże należy „kreślić nowe mapy nadziei” w wychowaniu człowieka, tj. opierać się przede wszystkim na „budowaniu wspólnotowości”, szacunku dla drugiego człowieka oraz autentyczności, a nie „interesowności relacji”. Wychowanie nie rozwija się bowiem dzięki nieustannej polemice i walce, lecz dzięki rozeznaniu, umiejętności słuchania drugiego człowieka i dobroci.

Założeniem konferencji było ukazanie złożonych współczesnych wyzwań dla wychowania, w tym wychowania katolickiego. Nie tylko, aby pokazać przestrzenie problematyczne, ale również, by pozytywnie zakreślić linie działania i możliwe rozwiązania. Oraz, by zgodnie z myślą papieża Leona XIV, kreślić nowe mapy nadziei. Współczesne tematy związane z wychowaniem były też podejmowane w ramach dyskusji i pytań, po każdej z sesji. Dotyczyły one przygotowania młodzieży do sakramentu bierzmowania w ramach religii w szkołach; możliwych działań polskich biskupów wobec współczesnych problemów; projektu katechezy parafialnej; rozwoju szkół katolickich

w Polsce. W konferencji uczestniczyły także osoby, obecne zdalnie, za pośrednictwem MS Teams.

Na koniec warto przywołać słowa z Listu apostołskiego: „Zwracam się do społeczności wychowawczych: rozbróćcie słowa, podnieście wzrok, strzeżcie serca. Rozbróćcie słowa, ponieważ wychowanie nie postępuje dzięki polemice, ale dzięki łagodności, która słucha. Podnieście wzrok. Jak Bóg powiedział do Abrahama: *Spójrz na niebo i policz gwiazdy* (Rdz 15,5): umiejcie zadawać sobie pytanie, dokąd zmierzacie i dlaczego. Strzeżcie serca: relacja jest ważniejsza od opinii, osoba ważniejsza od programu. Nie marnujcie czasu i okazji: [...] *nasza teraźniejszość jest intuicją, czasem, który przeżywamy i którym musimy się cieszyć, zanim wymknie się nam z rąk*” (Leon XIV, „Kreślić nowe mapy nadziei”).